

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

"ชนใดไม่มีดนตรีกาล
ในสันดานเป็นคนชอบกลนัก
อีกใครฟังดนตรีไม่เห็นเพราะ
เขานั้นเหมาะคืดขบถอัปลักษณ์
หรืออุบายมุ่งร้ายฉมังนัก
มโนมีคิ้วเหมือนราตรี
และดวงใจยอมด่าสกปรก
ราวรทกชนเช่นกล่าวมานี้
ไม่ควรไว้ใจในแง่นี้"

(พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

เราเห็นได้จากบทพระราชนิพนธ์บทนี้ว่า ดนตรีนั้นสำคัญเพียงไร เพราะดนตรีนั้น จะเป็นสิ่งกลมกล่อกล่อใจ อารมณ์ ความรู้สึก ของมนุษย์ ให้ดีงาม ดนตรีนั้นถือได้ว่าเป็น "ภาษาสากล" ที่ใช้ถ่ายทอด อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความรู้ วัฒนธรรมต่าง ๆ ของทุกชาติ ทุกภาษา ให้ออกมาสู่ผู้ฟังได้ ดนตรีนั้น มีโน้ตเพลงเปรียบเสมือนคำศัพท์ หรือส่วนประกอบของประโยค มีการเรียบเรียง แต่ละตัวโน้ตเข้ามาเรียงร้อยกัน ตามกฎเกณฑ์ หรือโครงสร้างทางดนตรี นอกจากนั้น ยังนับได้ว่า ดนตรี เป็น "งานศิลปะที่มนุษย์ ต้องใช้ความสามารถ ที่จะรังสรรค์ผลงานออกมา เพื่อแสดงความหมาย และอารมณ์ต่าง ๆ เช่น อารมณ์รุนแรง อ่อนไหว นุ่มนวล สงบเยือกเย็น ลึกลับ หรือก่อให้เกิดความประทับใจ หรือความสะเทือนใจได้ ดังนั้น ลักษณะ

พิเศษของการสร้างอารมณ์จากดนตรี หรือบทเพลงนี้ จึงได้นำเอามาเป็น ส่วนสร้างสรรค์ผลงานเพลงในรูปแบบต่าง ๆ กันไปของแต่ละเชื้อชาติ สังคม ในประเทศไทยของเรานั้น มีเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ คือ เพลง ไทยเดิม เพลงไทยเดิมสมัย สุโขทัย และ อโยธยานั้น เป็นเพลงที่มีลักษณะ เรียบง่าย ทั้งโครงสร้าง ดนตรี การบรรเลง การขับร้อง บทร้องใช้ นักดนตรีและเครื่องดนตรีน้อย คำร้องมีสัมผัสกันนิดหน่อย แต่ยังไม่เน้นความ ประณีตของฉันทลักษณ์ ใช้จังหวะปานกลาง การร้องนั้นเป็นการร้องแบบ ชนรรมชาติ ไม่มีลีลามากนัก ในด้านเนื้อร้องนั้น ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ชนรรมชาติรอบตัว รวมทั้ง เรื่องราวเกี่ยวกับ ชีวิต และอารมณ์ ของมนุษย์ ที่เปลี่ยนผันแปรไปตามกาลเวลา ในสมัยอโยธยานั้น มีการทำสงครามกับ ประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านชนบชรรรมนิยมประเพณี เพราะเมื่อเราไปตีบ้านตีเมืองของชนชาติอื่น ๆ ได้ ก็มักจะได้นำเอาสิ่งของ หรือ วัฒนธรรมต่าง ๆ ของชนชาตินั้น ๆ ไปด้วย เช่น เพลงญวน เพลงลาว เพลงเขมร แล้วนำมาประยุกต์เข้ากับเพลงไทย หรือเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาแตก พม่าก็ได้เพลงของไทยไป และไทยก็ได้เพลงพม่ามาหลายเพลง เมื่อในสมัย กรุงธนบุรีนั้น เพลงไทยเข้าสู่ยุคมืด เพราะบทเพลงต่าง ๆ ได้สูญหายไปเมื่อ กรุงศรีอยุธยาแตก แต่ได้มาฟื้นฟูขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เพลงไทยเดิม ได้มีการพัฒนาขึ้นมา ทั้งในด้านการบรรเลง มีการปรับจากวงปี่พาทย์ เครื่องห้า มาเป็นปี่พาทย์เครื่องคู่ จนถึงวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ ลีลาการ ขับร้อง มีการเอื้อนเสียงมากขึ้น รวมทั้งบทร้องก็พัฒนาขึ้นมามีสัมผัส มี ฉันทลักษณ์ที่เป็นแบบแผน เป็นเรื่องเป็นราว เป็นเพลงดับต่าง ๆ วงมโหรี จากเครื่อง 6 เป็นเครื่อง 8 เครื่อง 10 และมโหรีเครื่องสายในรัชกาลที่ 5 ต่อมาได้พัฒนาเป็นวงมหาดุริยางค์ในปัจจุบัน ในด้านของเพลงสากลนั้น ในสมัย รัชกาลที่ 4 ไทยเราได้ติดต่อกการค้ากับต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวยุโรป ทำให้ไทยเราได้ติดต่อกการค้ากับต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวยุโรป ทำให้ ไทยเราได้รับอิทธิพลดนตรีจากตะวันตก โดยเฉพาะแตรวงที่เข้ามากับเรือรบฝรั่ง

ที่ทำให้เราเกิดวงดนตรีโยธวาธิต ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 5 สมเด็จพระเจ้าฟ้า
 บริพัตร กรมพระนครสวรรค์ศักดิพินิต ทรงเป็นผู้ริเริ่ม เพลง "วอลซ์นาวี"
 และนิพนธ์เพลงต่าง ๆ ไว้มาก ซึ่งทรงบันทึกโน้ตเพลง ทรงแยกเสียง
 ประสาน มีการพัฒนาวงโยธวาธิต มีการบันทึกเสียง มีการแต่งเพลงไทย
 แบบสากล ใช้จังหวะมาร์ช วอลซ์ ในสมัยต่อมา เมื่อมีโรงภาพยนตร์ มี
 กลุ่มนักสร้างภาพยนตร์ มีการผลิตภาพยนตร์ มีการใช้เครื่องสาย
 บรรเลงหน้าภาพยนตร์ และบรรเลงประกอบภาพยนตร์ ดังนั้น วัฒนธรรม
 เพลงสากลจึงเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยมากขึ้น ในยุคนี้ มีเรือโท มานิต
 เสณะเวทิน พรานบูรณ์ ซึ่งเป็นนักแต่งเพลงสากล ที่มีชื่อเสียง ต่อมา
 มีคีตกวีไทยหลายท่านที่ได้สร้างสรรค์ เพลงไทยสากล โดยเฉพาะวงสุนทราภรณ์
 โดยเฉพาะครูเอื้อ สุนทรสนาน ครูแก้ว อัจฉริยะกุล หลวง สุขุม นัย ประดิษฐ์
 ครูเวศ สุนทรสาคร ครูล้วน ควันธรรม เพลงในยุคนี้ มีการประยุกต์
 เพลงสากล เพลงไทยเดิม รวมทั้งเพลงที่แต่งขึ้นมาเอง ซึ่งเป็นเพลงลูก
 กรุงส่วนใหญ่ ในด้านเพลงลูกทุ่งนั้น มีพื้นฐานมาจากเพลงพื้นเมือง ในยุค
 พ.ศ. 2477-2479 เป็นยุคที่ภาพยนตร์เคาบอย เป็นที่นิยม โดยเฉพาะบทเพลง
 ประกอบภาพยนตร์ ที่มีการร้องไห้ ซึ่งมีอิทธิพลต่อนักร้องลูกทุ่งไทย เช่น เลิศ
 ประสมทรัพย์ คารณ สัมบุณยานนท์ ในช่วงที่ภาพยนตร์ชั่วประวัติของ แสงค์
 วิลเลียม แสดงโดยฮอว์ทีย์ แฮมิลตัน ได้มีการตั้งชื่อภาษาไทยว่า เพลงลูกทุ่ง
 ดังนั้น คำว่า "เพลงลูกทุ่ง" จึงถือกำเนิดขึ้น เพลงลูกทุ่งนั้น ใช้ภาษาง่าย ๆ
 กล่าวถึงธรรมชาติ สังคม ความรัก โดยเฉพาะอาจสอดแทรกความตลกขบขัน
 หรือมีเนื้อหาเสียดสีสังคม และเนื้อหาทางวรรณคดี นิทานชาดก คติสอนใจและ
 เนื้อหาอีกประเภทหนึ่งของเพลงลูกทุ่ง ที่เป็นที่นิยมโดยเฉพาะ คือ เพลง
 ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกัน ในการร้องโต้ตอบกัน ระหว่างชายหนุ่ม หรือ หญิงสาว
 ซึ่งสมมุติให้เป็นคู่รักกัน ชาวหนุ่มที่คิดจะเกี้ยวพาราสีหญิงสาว หรืออาจจะเป็น
 เรื่องเกี่ยวกับ พ่อตา แม่ยาย ลูกเขย ลูกสะใภ้ก็ได้ นอกจากนั้น ยังมีเพลง
 ที่เชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างกัน พูดถึงสิ่งเดียวกัน เช่น เพลง นิราศเวียงพิงค์:

ขับร้องโดย ทูลทองใจ เพลงพิศवासเวียงพิงค์: ขับร้องโดย ก้าน แก้วสุพรรณ
 เพลงกุหลาบเวียงพิงค์: ขับร้องโดยสุรพล สมบัติเจริญ
 นอกจากนี้ เพลงลูกทุ่งยังมีเนื้อหาเชื่อมโยงกับสิ่งอื่น ๆ เช่น
 เชื่อมโยงกับประเพณี หรือกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น เพลงชุดบวชนาค
 เพลงแห่ล่ลาบวช ขับร้องโดย ไวพจน์ เพชรสุพรรณ เพลง เชิญทอดกฐิน
 กันเถิด เพลงเชิญทอดผ้าป่าสามัคคี : ขับร้องโดย ชัยชนะ บุณยะโชติ
 เพลงทำบุญกันไว้แหละดี เพลง เชิญทำบุญสร้างวัด : ขับร้องโดย ยงยุทธ
 เขียวชาญชัย ในด้านวรรณคดีนั้น เพลงลูกทุ่ง มักจะนำเอามาแต่ง เล่า
 เรื่องอย่างง่าย ๆ โดยนำเอาตัวละครเด่น ๆ ของเรื่อง มาแต่งเป็น
 เพลง เช่น เรื่องเวสสันดรชาดก ในเพลงซุชก สองกุมาร ขับร้องโดย
 สุรพล สมบัติเจริญนั้น จะจับความตอนที่หลังจากพระเวสสันดรได้ยกกัณฑ์
 และชาลีให้ซุชกไปแล้ว กัณฑ์ และชาลี คิดถึงพระเวสสันดร และนางมัทรี
 พร่ำรำพันต่าง ๆ นา ๆ ขอความเห็นใจจากซุชก แต่ซุชกเอาแต่เขียนดีไป
 ตลอดทาง และเพลงที่เชื่อมโยงในลักษณะ นำเอาพฤติกรรม ลักษณะ
 อุปนิสัย ใจคอรูปร่าง หน้าตาของตัวละคร มาแต่งเป็นเพลง เพื่อเปรียบ
 เทียบกับโลกีย์วิสัยของมนุษย์ เช่น เพลงหัวใจทศกัณฑ์ ขับร้องโดย พุ่มพวง
 ดวงจันทร์ เปรียบผู้ชายที่มีหลายใจ ว่าเหมือนทศกัณฑ์ ที่มีหลายหน้าแต่
 ผู้ชายใจเดียว เปรียบเหมือนหัวใจพระรามที่รักนางสีดาคนเดียว เพลง
 ลูกทุ่งยังเชื่อมโยงเนื้อหาอื่น ๆ ด้วย เช่น เมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ ขึ้นมา
 เพลงลูกทุ่งก็จะบันทึกไว้ เช่น เพลงเดี่ยวไหลตาย ของวงสามโทน เพลง
 เขาพระวิหารที่รัก ขับร้องโดยชาย เมืองสิงห์ เชื่อมโยงกับยี่ห้อรถดัง ๆ
 เช่น เพลง อีรุษจัญและ ขับร้องโดยชาย เมืองสิงห์ เพลงสาวบีเอ็มขับร้อง
 โดยพุ่มพวง ดวงจันทร์ เชื่อมโยงกับบุคคลสำคัญของประเทศ เช่น เพลง
 อสุรินเมือง ขับร้องโดย คาร์ม สัมปณานนท์ เพลง วอนผีพ่อ ขับร้อง
 โดยวงดนตรี ศิษย์สุรพล นอกจากนี้ เมื่อมาถึงเพลงลูกกรุงสมัยใหม่ หรือ
 ที่เรียกว่าเพลงป๊อปนั้น มีส่วนของเนื้อหาที่เชื่อมโยงกันด้วย เช่น เพลง

อีกนิตินึง ขับร้องโดย ศรีธนา ส่งเสริมสวัสดิ์ กับเพลงกระแจะ เข้ามาลิ
ขับร้องโดย พุ่มพวงดวงจันทร์ เพลง อุทิศให้ ขับร้องโดยเสาวลักษณ์ ลีละบุตร
เชื่อมโยงเนื้อหา กับเพลง สุดท้ายก็กรวดน้ำ ขับร้องโดย พุ่มพวง ดวงจันทร์

ในส่วนของการเชื่อมโยงเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งนี้ อาจารย์นิธิ
เอียวศรีวงศ์ ได้เสนอกรอบแนวคิดที่ว่า เพลงลูกทุ่งนั้นเป็นการเชื่อมโยง
วัฒนธรรม จารีตประเพณี ข่าวดสาร ความทันสมัย จากในเมืองไปสู่ชนบทมา
ตั้งแต่สมัยอดีต จนถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเอากรอบแนวคิดนี้มาวิเคราะห์
การเชื่อมโยงเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งยอดนิยม ในช่วง พ.ศ. 2448 - พ.ศ.
2535 ในลักษณะการเชื่อมโยงเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง กับเพลงลูกทุ่ง การ
เชื่อมโยงระหว่าง เพลงลูกทุ่ง กับ เพลงลูกกรุง ก็เชื่อมโยงเนื้อหา ระหว่าง
เพลงลูกทุ่งกับสิ่งอื่น ๆ เช่น เพลงลูกทุ่ง กับวรรณคดี เพลงลูกทุ่งกับเหตุการณ์
สำคัญ ๆ รวมทั้งการเชื่อมโยง ทำนองเพลงลูกทุ่งจากทำนองเพลงพื้นบ้าน
และ เพลงไทยเดิม จะทำให้เราเห็นความต่อเนื่องของการเชื่อมโยงของ
วัฒนธรรม ข่าวดสาร เรื่องราวต่าง ๆ รวมทั้งความทันสมัยที่เพลงลูกทุ่งส่ง
ออกจากในเมืองไปสู่ชนบทตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน เป็นอย่างไร

ปัญหาวิจัย

1. เพลงลูกทุ่งมีลักษณะ รูปแบบ ของ คำร้อง ทำนอง และ
การบรรเลงอย่างไร

2. การเชื่อมโยงเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งจะทำให้เห็นถึงการเชื่อมโยง
โยงของ "เมือง" กับ "ชนบท" ในลักษณะดังต่อไปนี้หรือไม่

2.1 การเชื่อมโยงระหว่าง วัฒนธรรมหลวง และวัฒนธรรม
ราษฎร์

2.2 การเชื่อมโยง ข่าวสาร และเรื่องราวต่าง ๆ จากในเมือง
ออกไปสู่ชนบท

2.3 การเชื่อมโยงความทันสมัยต่าง ๆ จากในเมือง ออกไปสู่
ชนบท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเข้าใจถึงลักษณะของเพลงลูกทุ่ง ทั้งในด้านคำร้อง ทำนอง
และการบรรเลง

2. เพื่อทราบถึงลักษณะของการเชื่อมโยงเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง

ในด้าน

2.1 วัฒนธรรมหลวง กับ วัฒนธรรมราษฎร์

2.2 ข่าวสาร เรื่องราวต่าง ๆ

2.3 ความทันสมัยของเมืองออกไปสู่ชนบท

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งจะศึกษา ลักษณะ รูปแบบ เนื้อหา และทำนอง
ทำนอง ของเพลงลูกทุ่ง ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ โดยทำการ
ศึกษาจากเพลงลูกทุ่ง ในช่วง พ.ศ. 2498 - 2535

ท้อสันนิษฐาน

การเชื่อมโยงเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งจะทำให้เราเห็นถึงความต่อเนื่องของการเชื่อมโยงทางด้าน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมหลวง กับ วัฒนธรรมราษฎร์ ชาวสาร เรื่องราวต่าง ๆ และความทันสมัยที่เมืองส่งออกไปสู่ชนบท

นิยามศัพท์

- เพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้าน เป็นเพลงที่มุ่งเพื่อความสนุก เป็นเพลงที่ชาวบ้านไม่ต้องฝึกฝนจนเชี่ยวชาญ เพราะร้องเล่นกันอยู่เป็นประจำ จนเกิดความเคยชิน เนื้อเรื่องของเพลงพื้นบ้าน จะเกี่ยวกับชีวิตการงาน ความรัก ความสนุกสนาน การดัดแปลงสรรค การเกี่ยวพาราสิ ลักษณะการร้องและการบรรเลง จะเป็นในลักษณะที่ใช้การด้าน การใช้ไหวพริบปฏิภาณ โดยสอดใส่กลเม็ดเด็ดพรายเอาเอง

- เพลงไทยเดิม

เพลงไทยเดิม คือเพลงที่มีเอกลักษณ์ และฉันทลักษณ์เฉพาะตัว มีลักษณะการแต่งคำร้อง และขับร้องอย่างวิจิตร เป็นเพลงที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา และพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ประกอบงานแต่งงาน งานศพ ประกอบการแสดง เช่น โขนละคร ประกอบการขับเสภา เป็นต้น

- เพลงลูกทุ่ง

เพลงลูกทุ่ง เป็นเพลงที่ดัดแปลงมาจาก เพลงพื้นบ้าน ใช้ทำนองสั้น ๆ ง่าย ๆ ตรงไปตรงมา เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชาวบ้าน วิถี

ชีวิตของคนชนบท เนื้อหาของเพลงใช้ภาษาง่าย ๆ ตรงไปตรงมา มีการร้องแบบเต็มเสียง และเล่นลูกคอ เป็นจุดเด่น

- เพลงลูกกรุง

เพลงลูกกรุง เป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักความเศร้า ความฝันชมธรรมชาติ เนื้อหาของเพลงส่วนใหญ่จะพูดถึงตัวเอง โดยผูกพันกับความรัก ความผิดหวัง

- วัฒนธรรมหลวง

เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากราชสำนัก เช่น วัฒนธรรมทางด้านดนตรี วรรณคดี วัฒนธรรมเกี่ยวกับประเพณี พระราชพิธีต่าง ๆ

- วัฒนธรรมราษฎร์

เป็นวัฒนธรรมของสามัญชน เช่น การละเล่นพื้นบ้าน วัฒนธรรมทางด้านงานบวช งานแต่งงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

หลังจากงานวิจัยขั้นต้นสิ้นสุดลงแล้ว ประโยชน์ที่จะได้รับ คือ การปรับปรุงพัฒนาเพลงลูกทุ่งให้อยู่รอดในวงการธุรกิจเพลงในปัจจุบัน